

Deze voorlopige interpretaties zijn gebaseerd op een nog kleine monsternamen van alleen de Nederlandse kust. Opmerkelijk is bijvoorbeeld een Franse rapportage over twee vogels in goede conditie en met volle magen aanspoelden (Phil Cannesson, in lit.). In het *Save the North Sea project* zullen uit verschillende regio's zoveel mogelijk vogels worden onderzocht, waarover later uitgebreid gerapporteerd zal worden.

Veel dank is verschuldigd aan alle mensen die al tellingen en vogels hebben ingestuurd. Hierbij het verzoek om NSO tellingen te blijven opsturen naar Kees Camphuysen en stormvogels te blijven verzamelen voor het onderzoek op Alterra (hoeven niet 'vers' te zijn; wel moeten maag/ingewanden nog aanwezig zijn). Deze rapportage zal in iets uitgebreidere vorm, en ook in Engelse vertaling beschikbaar zijn op de NZG website: www.zeevogelgroep.nl. Aantalsverloop en ruimtelijke spreiding van de massastrandings zal worden bijgehouden op de NSO-pagina <http://home.planet.nl/~camphuys/fulmarwreck.htm>.

Jan Andries van Franeker, Alterra - Texel.

Pas-de-deux

Het gebeurt wel vaker, maar het wordt zelden gefotografeerd: een jager die een andere vogel doodt en er vervolgens van eet. Van de broedgebieden is bekend dat bijvoorbeeld grote jagers veelvuldig kleine zeevogels (stormvogeltjes, papegaaiduikers, drieteenmeeuwen) eten. Ook in de winter eten jagers als ze de kans krijgen vogels. Soms worden deze levend gevangen, soms worden ze als aas gegeten. Ook (zee)vogels die nog leven maar toch als bijna-aas beschouwd kunnen worden vormen prooi voor een passerende jager. Maarten Brugge slaagde erin bijgaande foto van een grote jager te maken die tijdens een zandstorm op de Hors van Texel bezig was zich te vergrijpen aan een zeekoet. De laatste had, vrij zwaar besmeurd met olie, het water verlaten om aan land te gaan rusten. Het was de zeekoet niet gegund: de grote jager kwam, zag en at. Het omgekeerde komt overigens ook voor: soms valt een grote jager ten prooi aan een andere zeevogel. Platteeuw & van der Ham (1990) beschreven ooit hoe een grote jager zijn leven verloor aan een zilverbmeeuw. Het leven is hard, maar het levert soms wel mooie plaatjes op.

**Grote jager bezig met zeekoet (olieslachtoffer).
Hors, Texel, 26 december 2003. Foto Maarten Brugge**

Referentie

Platteeuw M. & van der Ham N.F. 1990. Het heroisch einde van een grote jager *Stercorarius skua*. Sula 4: 20-23.

Zeetrekellingen april t/m juli 2003

Gegevens voor dit overzicht zijn afkomstig van Scheveningen (Schev), Camperduin (Hbz) en Huisduinen (Huis), waar regelmatig werd geteld, en van Westkapelle (Weka), Langevelderslag (Lvs), Bloemendaal (Bloem) en Castricum (Cas), waar minder regelmatig werd geteld.

Tijdens de besproken periode werd een groot aantal zeldzaamheden geclaimd. De eerste was een onvolwassen mannetje koningseider te Bloem op 2 april. In Scheveningen werd de soort zelfs twee keer gezien: 31 mei en 1 juni een man zuid. De laatste datum werd er ook een bij Monster gezien. Een mannetje brilzee-eend vloog 22 april langs de Zuidpier van IJmuiden, een mogelijke, onvolwassen man passeerde 9 juni te Hbz. Zwarte zee-eenden en eiders daarentegen waren schaars met als beste dagen voor zwartje 12 april 1865 N te Hbz. Deze dag betekende het begin van een periode met sterke slobendentrek ten noorden van Schev: tussen 12 en 17 april 1944 te Bloem (max 738 op de 14e) en 1711 te Hbz (max 425 op de 13e en 617 te Lvs). Langs Bloem en Hbz vlogen deze periode respectievelijk 47 en 49 zomertalingen. Langs Hbz passeerde de 15e tevens een mannetje blauwvleugeltaling. Trek van de overige eenden was over het algemeen niet opvallend. Ook de ruitrek van bergeend was magertjes, met als beste dag 6 juli 429 N te Schev. Brandganzen daarentegen werden in april weer regelmatig gezien, met als beste dag 20 april 1477 N te Hbz. Op deze post werden op 1 mei de enige twee witbuikrotganzen van de besproken periode gezien. Eind mei beperkte de exodus van rotganzen zich tot de noordelijke telposten Hbz en Huis, met 30 mei respectievelijk 745 en 488 N.

Verplaatsingen van kleine futen beperkten zich, zoals gebruikelijk, nagenoeg tot Hbz. Daar werden 7 t/m 10 april en 15 t/m 17 april respectievelijk 12 en 8 roodhalsfuten en 42 en 26 kuifduikers (en 1 geoorde fuut) gezien. Het aantal parelduikers was laag, met maximaal een handvol vogels per dag te Hbz. Elders ontbrak deze soort vrijwel.

Vale pijlen waren schaars, in totaal slechts 7 exx in juli. Een uitzonderlijk vroege vogel werd 24 juni te Hbz gezien. In juni en juli werden op deze post 12 noordse pijlen gezien. Elders ontbrak deze soort. Op 3 mei werden drie vaaltjes gezien (1 Hbz, 2 Huis). Deze dag werden op posten beide respectievelijk 34 en 25 kleine jagers geteld. Andere jagers werden de besproken periode in kleine aantallen gezien. Ook steltlopers werden over het algemeen in kleine aantallen gezien. Illustratief is de beste dag voor rosse grutto: 3 mei 231 N te Hbz en 223 N te Huis. Te Lvs werden in juli veel kleine strandlopers gezien, namelijk 40. Elders ontbraken waarnemingen van deze soort. Zoals gebruikelijk werden oeverlopers vrijwel uitsluitend te Schev gezien. Beste dagen waren 20 juli (133 Z, 7 N) en 27 juli (392 Z). Visdiefjes piekten in twee perioden: half april en eind april-begin mei. De hoogste aantallen werden gezien te Hbz, respectievelijk 3325 N op de 13e (3324 N te Huis) en 757 Z, 5992 N op de 29e. Elders kwamen de aantallen niet boven de 2000 individuen per dag. Andere sterns waren (zeer) schaars. Zo was de beste

dag voor noordse stern 3 mei (74 N te Hbz) en haalde het maximum aantal zwarte en dwergsterns de honderd net. Vermeldenswaard zijn de waarnemingen van een trio zeldzaamheden te Hbz: forsters stern (1 juni), witwangstern (23 juni) en Dougalls stern (29 juli). Ook meeuwen waren over het algemeen schaars. Zwartkopmeeuwen werden de gehele periode in kleine aantallen gezien, maar in juli werden ca zeventig vogels gezien, met name te Lvs, Schev en Weka. Dwergmeeuwen waren zeer schaars. De beste dag was 21 april: 2Z, 1052 N te Huis.

Bruinvissen tenslotte waren tot half april in klein aantal aanwezig. Daarna ontbraken waarnemingen tot 8 juni en 29 juli, toen respectievelijk 2 en 3 te Lvs zijn gezien. Informatie van: Nick van der Ham, Guido Keijl, trektellersnet trektellers@yahoogroups.com en de website van Scheveningen <http://www.vwgdenhaag.nl/>. Leuke waarnemingen ook eens per vier maanden doorgeven aan: Steve Geelhoed, Leon. Springerlaan 300, 2033 TH Haarlem, e-mail steve.geelhoed@planet.nl. Ingevulde uurkaarten opsturen naar het CvZ-archief, antwoordnummer 817, 8200 WB Lelystad. Ingevoerde gegevens kunnen hier ook op flop heen gestuurd worden, of per e-mail naar kees.camphuysen@wxs.nl.

Steve Geelhoed NZG-CvZ

GERINGDE ZEEVOGELS (Martin de Jong, Derick Hiemstra, Willem Beekhuizen, Edward Soldaat en Roel Draijer)

Noordse stormvogel Een opvallende vangst in een vissersnet op volle zee (62°25'N 05°05'E) op 4 maart 2002. De vogel was 35 jaar en 7 maanden eerder geringd op Orkney (South Ronaldsay) als nestjong. (Bron: The Fulmar, Bulletin of the North Sea Bird Club, 102: 5 (2003)). Een oudje, maar het kan nog krasser: Staav (1998) kende al een vogel die 43 jaar en 10 maanden oud was toen deze weer eens, met zijn zoveelste ring, op zijn nest werd gevangen. Onze eigen noordse stormvogelkundige schat dat leeftijden van 50 jaar haalbaar zijn en dat er zelfs 100-jarigen zouden moeten kunnen rondvliegen (van Franeker 2002).

Noordse pijlstormvogel zoekend naar de oudste noordse stormvogel kwam uw redacteur op de Euring-site deze merkwaardige terugmelding tegen: een telefoontje uit Amerika van een man die meldde dat zijn dochter een levende vogel op het garagepad gevonden had met een BTO ring. Ze brachten de vogel naar de dierentuin van Detroit, waar hij een paar dagen later dood ging. Het was pas de zevende Britse noordse pijl die uit de VS werd teruggemeld, maar dan wel meteen 750 km in het binnenland. Wij vinden een noordse pijl in Limburg al bijzonder (zie Schols 2003). Op dezelfde Euring-site (<http://www.euring.org/Newsletter3-Jul01/PeculiarRecoveries.htm>) staat nog een opmerkelijke vondst van een geringde **visarend** (toch ook een beetje een zeevogel; zie artikel van Leopold *et al.* in een van de komende Limosa's): deze geringde vogel kwam te voorschijn uit de maag van een in Gambia geschoten krokodil toen deze werd schoongemaakt. Zo vind je nog eens wat.

Stormmeeuw De oudste van zijn soort ooit (voor zover bekend) komt al jaren achtereen de Hoornse Plas bij Groningen bezoeken. De vogel is als pul geringd te Amagder, Sjaelland, Denemarken (55°38'N, 12°34'E) in juni 1970 en is nu dus 33,5 jaar oud. In het overzicht van Staav (1998) is de oudste stormmeeuw 'slechts' 31 jaar en 8 maanden, dus dit is een hoog-bejaarde.

Zwarte zee-eend Een vogel met Britse ring werd met olie op de veren op 3 februari 2003 levend bij Ecomare (Texel) afgeleverd door Willem en Leontien Beekhuizen (zie Nieuwsbrief 4(3)) en is daar helaas enkele weken later dood gegaan. De vogel bleek op 23 maart 1996 als >1 kj geringd te zijn bij Llandudno, Gwynedd, Wales, Groot-Brittannië (ca 50 km ten zuidwesten van Liverpool). Het skelet is alsnog verzameld voor leeftijdsbepalingsonderzoek (zie bijdrage elders in deze Nieuwsbrief). Gezien de ringdatum en -plaats was dit een vogel die eerder in de olie zat, namelijk bij de Sea-Empressramp in Wales in januari 1996. Het lijkt erop dat dit een vogel was die toen ook bij een opvangcentrum werd binnen gebracht en daar met succes werd schoongemaakt, gerevalideerd en (geringd) weer uitgezet. De 'Migration Atlas' (Wernham *et al.* 2002) geeft geen enkel ander voorbeeld van een teruggemelde op de Britse Eilanden geringde zwarte zee-eend.

Zwarte zee-eend Edward Soldaat diepte nog een vondst op van een geringd vrouwtje (OIS-MUSEUM-PARIS 227807). Er werd 'geen info over de ringplaats verkregen'. Curieus, daar gaan we nog achteraan! De vogel werd op 25 mei 2000 gevonden langs de waddendijk bij West Terschelling waddendijk

Grote stern Bernard Spaans (NIOZ) ving op 19 april 2002 in zijn kanoetenmistnet op de Hengst (zandplaat in de Waddenzee bij Texel) een grote stern met een Britse ring. Op zich is het al interessant dat grote sterns in het voorjaar 's nachts laag over het wad vliegen, maar dit exemplaar was ook nog eens ge(kleur)ringd en wel op de Farne Eilanden aan de overkant van de Noordzee, op 23 juni 1981, dus 21 jaar eerder. Het beest had een respectabele leeftijd bereikt, al staat het record op 30 jaar en 9 maanden (Staav 2001).

Alk Op 23 februari 2000 werden twee revalideerde (olie)alken losgelaten op de zuidpier van IJmuiden door mensen van het Vogelziekenhuis in Haarlem. Een van hen kwam drie jaar later, op 20 april 2003 opnieuw in Nederlandse wateren in de olie terecht en eindigde dood bij asiel 'De Mikke' in Middelburg. De ander deed het nog beter en werd op 24 juni 2003 levend teruggevangen op Fair Isle (59.32N, 01.38W).

Referenties:

van Franeker J.A. 2002. Krasse knarren. Nieuwsbrief NZG 3(4): 8.

Schols R. 2003. Van internet geplukt: zeetrekten in Limburg. Nieuwsbrief NZG 5(1): 7.

Staav R. 1998. Longevity list of birds ringed in Europe. Euring Newsletter 2: 9-17. (http://www.euring.org/Newsletter2-Dec98/longevity_staav.pdf). (Link werkt niet, opzoeken via de Euring site en dan doorklikken).

Staav R. 2001. Complementary longevity list of birds ringed in Europe. Euring Newsletter 3 (<http://www.euring.org/Newsletter3-Jul01/Staav.htm>). (Link werkt niet, opzoeken via de Euring site en dan doorklikken).

Wernham C., Toms M., Marchant J., Clark J., Siriwardena G. & Baillie S. (eds). 2002. The migration atlas: movements of the birds of Britain and Ireland. Poyser, London.